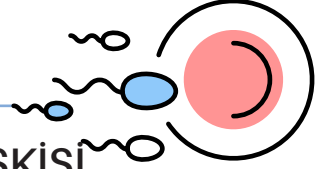

BÖLÜM 17

İNFERTİLİTE VE KANSER İLİŞKİSİ

Fatma AKSOY¹

GİRİŞ

Dünyada her 5 kişiden biri yaşamları boyunca kansere yakalanır ve erkeklerin 1/8'i, kadınların 1/11'i kanser nedeniyle yaşamını kaybeder. Genç hastalarda kanser tedavisindeki ilerlemeler, 5 yıllık sağkalımın %80 oranına yaklaşan yaşam beklentisinde büyük gelişmelere yol açmıştır. Cerrahi, radyoterapi ve kemoterapi kullanılarak gerçekleştirilen kanser tedavisinde kademeli olarak elde edilen ilerlemeler, özellikle belirli maligniteleri olan genç hastalarda kür oranlarının önemli ölçüde artmasıyla sonuçlanmıştır. Bununla birlikte, şu anda kullanılan kanser tedavileri genellikle fertiliteye zararlıdır. Bu nedenle, malign durumlar için tedavi görmek üzere olan erkekler ve kadınlar, kemoterapi veya radyoterapiye başlamadan önce kriyoprezervasyon yöntemlerini kullanarak infertiliteden korunabilirler.

Kanser konusu kısırlık alanında sıklıkla karşımıza çıkmaktadır. Çeşitli kanser türlerinin tedaviden önce bile üreme organlarını ve endokrin bezleri olumsuz etkilemelerinden dolayı kısırlığı etkileyebilirler. İnfertilite çoğu durumda bu kanserlerin ilk belirtisi olabilir. Modern tıbbın sağkalımı arttırmak için geliştirdikleri yeni kanser tedavileriyle hayatta kalanların artması beklenir. Farklı tedavi yöntemleri infertilitede azalmayla sonuçlanabilir ve hayatta kalanların sayısının giderek artmasıyla

¹ Öğr. Gör., Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Tokat Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, Tıbbi Hizmetler ve Teknikler Bölümü, fatma.aksoy@gop.edu.tr

renme güçlüğü ve ailelerine bağımlılıklarının devam etmesi nedeniyle yetişkin ilişkilerinde sınırlanabilir. Hem erkeklerde hem de kadınlarda, kanser tedavisinin diğer yan etkileri, cinsel aktivitenin kesilmesine, özellikle kalıcı yorgunluğa, mide bulantısına veya idrar ve bağırsak inkontinansına yol açabilmesidir.

Erkeklerde en sık görülen cinsel sorunlar, cinsel istek kaybı ve erektil disfonksiyondur. Daha az yaygın ancak rahatsız edici olanlar, orgazm kalitesinde değişiklikler, orgazma ulaşmada güçlükler ve ereksiyon veya orgazm sırasında ağrıdır. Laparoskopik robotik radikâl prostatektomi gibi yeniliklere rağmen, pelvik kanser ameliyatından sonra çok az erkek normal ereksiyonlarını düzeltir. Başlangıçta mükemmel ereksiyonları olan ve 65 yaşın altındaki erkekler arasında bile %25'ten daha azı eski ereksiyon kalitesini korur veya geri kazanır. Hayvan çalışmaları, fosfodiesteraz-5-inhibitörleri, penil enjeksiyon tedavisi veya vakum ereksiyon cihazları gibi tedaviler kullanılarak haftada birkaç kez ereksiyon elde etmenin, penisteki erektil dokuyu atrofiye karşı koruyabileceğini ve zamanla ereksiyonların daha iyi iyileşmesini sağlayabileceğini göstermektedir.

Tüm kanser tedavileri doğurganlık kaybına neden olmaz; ancak çoğu tedavi, cinsel işlevin fiziksel ve psikososyal yönlerini doğrudan etkileyebilir. Kanser tedavisi ayrıca cinsel istek, işlev ve sıklığı daha da azaltabilen korku, kaygı ve depresyon ile ilişkilidir. Kanser tedavisinden sonra cinsel işlev bozukluğu genellikle daha detaylı bir araştırmayla belirlenir. Kanser tedavisinden sonra cinsel işlevi geliştirmeye yönelik stratejiler arasında pelvik taban egzersizleri, klitoral terapi cihazları, farmakolojik ajanların yanı sıra çiftlere dayalı psikoterapötik ve psikoeğitimsel müdahaleler yer alır. Kanserden kurtulan gençlerin yaşam kalitesi sorunları genellikle doktorlar, hemşireler, sosyal hizmet uzmanları, psikiyatristler, seks eğitimcileri, danışmanlar veya terapistlerden oluşan çok disiplinli bir ekip kullanılarak en iyi şekilde ele alınır.

KAYNAKLAR

1. Global Cancer Observatory. <https://www.uicc.org/news/globocan-2020-new-global-cancer-data>
2. Graham Giles (auth.), William D. Foulkes, Kathleen A. Cooney (eds.) - Male Reproductive Cancers_ Epidemiology, Pathology and Genetics-Springer-Verlag New York (2010)
3. Kumar, Vinay, Abul K. Abbas, and Jon C. Aster. *Robbins basic pathology e-book*. Elsevier Health Sciences, 2017.
4. Hanson, Brent M., Michael L. Eisenberg, and James M. Hotaling. "Male infertility: a biomarker of individual and familial cancer risk." *Fertility and sterility* 109.1 (2018): 6-19.
5. Choy, Jeremy T., and Michael L. Eisenberg. "Male infertility as a window to health." *Fertility and sterility* 110.5 (2018): 810-814.
6. Barak, Shlomi. "Fertility preservation in male patients with cancer." *Best Practice & Research Clinical Obstetrics & Gynaecology* 55 (2019): 59-66.

7. Dohle, Gert R. "Male infertility in cancer patients: review of the literature." *International journal of urology* 17.4 (2010): 327-331.
8. Vakalopoulos, Ioannis, et al. "Impact of cancer and cancer treatment on male fertility." *Hormones* 14.4 (2015): 579-589.
9. Dring, James Curtis, et al. "Essentiality of Trace Elements in Pregnancy, Fertility, and Gynecologic Cancers—A State-of-the-Art Review." *Nutrients* 14.1 (2021): 185.
10. Gurgan, T., C. Salman, and A. Demiroglu. "Pregnancy and assisted reproduction techniques in men and women after cancer treatment." *Placenta* 29 (2008): 152-159.
11. Salani, Ritu, Caroline C. Billingsley, and Sarah M. Crafton. "Cancer and pregnancy: an overview for obstetricians and gynecologists." *American journal of obstetrics and gynecology* 211.1 (2014): 7-14.
12. Marci, Roberto, et al. "Radiations and female fertility." *Reproductive Biology and Endocrinology* 16.1 (2018): 1-12.
13. Michalczyk, Kaja, and Aneta Cymbaluk-Płoska. "Fertility Preservation and Long-Term Monitoring of Gonadotoxicity in Girls, Adolescents and Young Adults Undergoing Cancer Treatment." *Cancers* 13.2 (2021): 202.
14. Glazer, Tali Sara, and Fiona Schulte. "Barriers to Oncofertility Care among Female Adolescent Cancer Patients in Canada." *Current Oncology* 29.3 (2022): 1583-1593.
15. Long, Christopher J., Jill P. Ginsberg, and Thomas F. Kolon. "Fertility preservation in children and adolescents with cancer." *Urology* 91 (2016): 190-196.
16. Coker Appiah, Leslie, et al. "Disparities in Female Pediatric, Adolescent and Young Adult Oncofertility: A Needs Assessment." *Cancers* 13.21 (2021): 5419.
17. Valsamakis, Georgios, et al. "GnRH Analogues as a Co-Treatment to Therapy in Women of Reproductive Age with Cancer and Fertility Preservation." *International Journal of Molecular Sciences* 23.4 (2022): 2287.
18. Gurgan, T., C. Salman, and A. Demiroglu. "Pregnancy and assisted reproduction techniques in men and women after cancer treatment." *Placenta* 29 (2008): 152-159.
19. Levine, Jennifer M., et al. "Infertility in reproductive-age female cancer survivors." *Cancer* 121.10 (2015): 1532-1539.
20. Pereira, Nigel, and Glenn L. Schattman. "Fertility preservation and sexual health after cancer therapy." *Journal of oncology practice* 13.10 (2017): 643-651.
21. Schover, Leslie R., et al. "Sexual dysfunction and infertility as late effects of cancer treatment." *European journal of cancer supplements* 12.1 (2014): 41-53.